

נתיבות יזשד

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי
לב ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול
חוצב להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

פנחס תשפ"ד
פרקי אבות פרק א' המשך משנה ה'
שנה ו' • גליון ש"ז

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של תורת רבינו - נא להתקשר למספר: EXT 9 1-718-854-2290 או לפקס: 1-718-705-8608

**אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660**

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים

רח' שחל 5, בני ברק

טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

תוכן העניינים

בין המצרים פרשת בלק תשנ"ב

"לעסוק בדברי תורה" - חשיבות לימוד התורה

שיכולה למנוע חורבן ביהמ"ק

ה	שלא בירכו בתורה תחילה . . . . .
ה	שלא למדו בכוונה ולשמה - הביא החורבן . . . . .
ה	ביאור מרן החת"ס מהו תורה "לשמה" . . . . .
ו	"לשמה" - עצם העיון והלימוד ולא רק הלימוד המביא לידי מעשה . . . . .
ו	המיעוט בעיון בלימוד התורה - זהו החורבן . . . . .
ז	השקפת התורה היא לומר אינני מסוגל מתוך אנחה . . . . .
ז	הקב"ה משתעשע עם חידושי תורה של בני ישראל . . . . .
ז	האושר הגדול ביותר - לימוד התורה . . . . .
ח	לעשות נחת רוח . . . . .
ח	הביאור ב'תלמוד תורה כנגד כולם' . . . . .
ט	מהו לימוד התורה . . . . .
ט	האריכות והעמל בדברי המפרשים . . . . .
י	"לעסוק בדברי תורה" - בעיון וביגיעה . . . . .
יא	הביאור בדברי החתם סופר - שכר העמלות בתורה . . . . .
יב	מהו מהות לימוד התורה . . . . .
יב	דיעות כוזבות מביאים חורבן . . . . .
יב	אחריות לומדי התורה למנוע החורבן . . . . .
יג	לימוד עם השקפה טהורה מגינה ומצלא . . . . .
יג	גם היחיד יכול למנוע חורבן . . . . .
יד	הזהירות לידע השקפת התורה . . . . .
טז	מי שאין לו ההשקפה הראויה רוצה להקל על עצמו . . . . .
טז	גם כשטועים בפירוש הרשב"א זוכים לעולמות של שכר . . . . .

- זי . . . . . ביאור בקשת "והערב נא".
- זי . . . . . הבקשה בברכת התורה על הדורות הבאים.
- יח . . . . . אין ספור תפילות התפללו אבותינו עלינו כבר מקטנותם.
- יט . . . . . מחזיקי התורה באופן הראוי - שותפים לתורה ושכרה.
- כ . . . . . יסוד חסרון השקפת התורה - מידות רעות.
- כא . . . . . בימי בין המצרים יש ללמוד תורה כדי להגן על עם ישראל.

בין המצרים פרשת בלק תשנ"ב

"לעסוק בדברי תורה" - השיבות לימוד התורה

שיכולה למנוע חורבן ביהמ"ק

שלא בירכו בתורה תחילה

בגמרא נדרים (פא.) אמרו, "דאמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת. דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, דכתיב ויאמר ה' על עזבם את תורת יגו". ומקשה בגמרא, "היינו לא שמעו בקולי, היינו לא הלכו בה. אמר רב יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחילה".

שלא למדו בכונה ולשמה - הביא החורבן

וכתב הר"ן שם, "ומצאתי במגילת סתרים של הר"ר יונה ז"ל, דקרא הכי דייק. דעל שלא ברכו בתורה תחילה אבדה הארץ, דאם איתא על עזבם את תורת כפשטא, משמע שעזבו את התורה ולא היו עוסקין בה, כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פרשוהו, והלא דבר גלוי היה וקל לפרש".

וממשיך הר"ן בשם רבינו יונה, "אלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד, ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ, עד שפירשו הקב"ה בעצמו שהוא יודע מעמקי הלב, שלא היו מברכין בתורה תחלה, כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה, שלא היו עוסקים בה לשמה, ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה. והיינו לא הלכו בה, כלומר בכוננתה ולשמה. אלו דברי הרב החסיד ז"ל והם נאים ראויין למי שאמרם".

ביאור מרן החת"ס מהו תורה "לשמה"

על זה מבאר החת"ס סופר שם באריכות, "וע"פ דברי רבינו יונה שבר"ן כאן יש לפרש כפשוטו, כשנדקדק תחילה לשון תורה 'לשמה' מהו לשון לשמה ולא אמר לשם שמים".

"אלא" יש תורה לשם שמים ממש, אך אין כוונתו

עליה. והשתא אי כל כוונת עסק התורה אינה אלא לעשות המצות, אם כן אין לימודה ועסקה גמר מצותה, אין מברכים עליה. אבל המברך עליה מודה שכוונתו שמלבד קיום המצות עוד העסק בעצמו מצוה". ע"כ.

אלא כדי לקיים המצות ולידע ההלכה איך יעשה המעשה. וכיון שכל עצמו של אותו העסק איננו אלא לקיים המצוה איננו עדיף מקיום המצוה גופיה דבעידנא דלא עסיק בה לא מגינא ולא מצלי".

"לשמה" - עצם העיון והלימוד ולא רק הלימוד המביא לידי מעשה

המיעוט בעיון בלימוד התורה - זהו החורבן

הנה, כשאדם מצמצם עצמו לומר שרק זהו התורה, ואין לו קשר לשאר חלקי התורה, זהו החורבן.

לפעמים יש אחד שאומר, למה לי לעמול בהבנת דברי הש"ך והתומים, הלא הלימוד קשה כי צריכים להבין את דברי הש"ך הארוכים, ולאחר מכן צריכים לעמול על הבנת דברי התומים, עם כל החשבונות שהיה לתומים. אני אינני בעל כשרון גדול כל כך להשיג כל החשבונות של התומים, מה לי וללימוד זה. אשב ואלמד משנה ברורה, ואז אדע המעשה שאני צריך לעשות, שהרי אינני בעל כשרון כמו התומים.

דיבור זה, זהו החורבן, דער רעדען, איז חורבן.

"אך עיקר מצות עסק התורה הוא מצוה בפני עצמה להגות בה יומם ולילה ולהעמיק ולעיין בכל תוצאותיה ומובאיה כי עמקו מחשבותיה. ואם בחוקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, לא לבד לידע המצוה בשעה שצריך לה, אלא 'דרוש' וקבל שר, היינו הדרשה עצמה היא השכר ונחת רוח לפני הקב"ה. וזהו עוסק 'לשמה של תורה' לא על כוונה אחרת והיא המגינה ומצלי".

"ואז בשעת החורבן לא עסקו על זה האופן והמחשבה הלז, גילה להם הקב"ה היודע מחשבות ולא חכמים ונביאים. אך במה יודע איפה זאת, אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחלה, ומסקינן בפרק התכלת כל מצוה שעשייתה גמר מצותה מברכים עליה, ושאינ שעשייתה גמר מצותה אין מברכים

דף ד:), שכשמחדשים איזה חידוש בתורה, נוטל השי"ת חידוש זה ומסתובב עם חידוש זה להראותו למלאכים ומנשק את החידוש.

השי"ת מראה למלאכיו, איך שכלל ישראל עוסקים בתורה ומחדשים חידושים. כל זה לפי שהשי"ת חפץ כל כך בתורת כלל ישראל, 'אזוי ווייט איז דער רצון ה' אין די תורה פון דעם כלל ישראל'.

האושר הגדול ביותר - לימוד התורה
יש לנו להתבונן, האם עושים אנו כביכול טובה להשי"ת במה שאנו עוסקים בתורה. האם עושים אנו כביכול טובה להשי"ת במה שאנו מאמינים בו. האם עושים אנו כביכול טובה להשי"ת במה שאנו שומרים תורה ומצוות.

"דער אמת איז אז סאיז נישט אזוי. אונז מאכען מיר נישט קיין טובה פאר כביכול. נאר דער רצון הבורא איז אונז צו באגליקען. אויב כביכול האט דעם גרעסטען נחת רוח אז אידען לערנען תורה, דעם גרעסטען נחת רוח אז אָ איד איז עפעס מחדש אין תורה, אויב דאס ברענגט דעם גרעסטען נחת רוח

השקפת התורה היא לומר אינני מסוגל מתוך אנחה

אם אדם אומר, מה אעשה שאינני בעל כשרון גדול להשיג כל דברי התומים, ולכן אלמד רק חלק מדברי התומים. אלמד קושיא אחת ותירוץ אחד, אלמד רק תחילת דבריו או סיום דבריו, אך ליותר מזה אינו מסוגל מחמת מיעוט כשרוני, 'דאס קאפ טראגט שוין נישט ווייטער', ודבר זה אומר מתוך אנחה. זהו אחד שיש לו השקפה ראויה ונכונה, אלא שאין בכוחו ללמוד את כל דברי התומים. ואם יצטרך ללמוד כל דברי התומים יצטרך להקדיש לכך חצי שבוע או שבוע שלם, והלא הוא צריך ללמוד עוד לימודים. אם אומר אמירה זו מתוך אנחה, 'מיט אַ קרעכץ זאגט ער דאס', אזי אשרי לו.

אבל מי שאומר דיבור זה מתוך קלות, שלא חסר לו לימוד זה, 'סיפעאלט מיר נישט אויס', אדם זה מחריב את נשמתו, 'דער מענטש איז מחריב זיין נשמה'!!!

הקב"ה משתעשע עם חידושי תורה של בני ישראל

בספרים הביאו דברי הזוהר (הקדמה לפי בראשית

שמחה לכביכול. אבל כשיש חלילה מצב של אסון בכלל ישראל, אז יש מצב של צער לכביכול.

"דאס מיינט אז דאס גרעסטער גליק איז דאס פאר דעם איד וואס האט מחדש געווען דער חידוש, דאס איז גרעסטער גליק וואס ער איז זוכה מיט דעם וואס ער האט מחדש געווען. דאס הייסט אַ נחת רוח פאר כביכול.

אם השמחה הגדולה שיש לפני כביכול, זהו מה שהאדם מחדש חידושים, והקב"ה מראה חידוש זה לכל המלאכים. הכוונה בזה הוא, שהאשר הגדול ביותר הוא לאותו אדם שחידוש את החידוש הזה בתורה, זהו האשר הגדול ביותר שלו מה שזכה לחדש חידוש. זהו הנחת רוח שיש לכביכול.

הביאור ב'תלמוד תורה כנגד כולם'

אם התורה אומרת לנו, אם חז"ל מלמדים אותנו, 'אויב די תורה זאגט אונז, די חז"ל לערנען אונז, שתלמוד תורה כנגד כולם (פאה א, א). חז"ל מנו שם תשע מצוות גדולות שהאדם זוכה לאכול פירותיהם בעולם הזה

פאר כביכול, דאס מיינט דאס איז דער גרעסטער גליק פאר'ן מענטש".

האמת הוא שאין הדבר כך, אנו לא עושים טובה לכביכול. רצון הבורא הוא להשפיע ולהמשיך עלינו אושר, ואם יש לכביכול נחת רוח הגדול ביותר שבני ישראל עוסקים בתורה - אם הנחת רוח הגדול ביותר של השי"ת הוא שיהודי מחדש חידושי תורה, אם זה מביא הנחת רוח הגדול ביותר לפני כביכול, הרי שמזה אנו יודעים שזהו האשר הגדול ביותר ששייך לאדם.

בכל מקום שנאמר שהשי"ת 'שמח' במעשה זה, שהשי"ת יש לו נחת רוח ממעשה זה, אין הכוונה שלכביכול יש 'צורך' במעשה זה, שכביכול ניתוסף לו שמחה על ידי מעשה זה. אלא הכוונה הוא שאנו מגיעים על ידי זה לשמחה ולנחת רוח.

לעשות נחת רוח

גם בכל מקום שאמרו שיש צער או שמחה לכביכול, הכוונה הוא למצבו של כלל ישראל. אם כלל ישראל מתעלים, אם כלל ישראל בשמחה, זהו מצב של

אלוקינו את דברי תורתך בפנינו. תחילת הברכה הוא 'אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה'. ויש להבין מהו הלשון 'לעסוק', היה לו לומר 'ללמוד תורה'.

והביאור בזה הוא, שבשעה שמתיישבים ללמוד, ויש לו ללמוד ט"ז או ש"ך ארוכים, שמפלפל שם בכונת דברי הרשב"א או הרמב"ם, האם זהו הפשט או זה אינו הפשט. לאחר מכן מביא דברי האחרונים שמבארים דברי הרשב"א ומקשה על מהלך זה. ואז מביא עוד מהלך, וגם על מהלך זה הוא מקשה. והט"ז מאריך בזה על פני עמוד שלם. בסוף דבריו בשורות האחרונות הוא מבאר את המהלך שלו בדברי הרשב"א או הרמב"ם, ונוקט מהלך זה להלכה.

ואם ישאל השואל, למה האריכות כל כך גדולה, למה לא היה די במה שיכתוב רק את השורות האחרונות, שיביא דברי הרשב"א או הרמב"ם, ויפרש הכוונה בדבריהם, ויוסיף שכל שאר המהלכים בדבריהם אינם נכונים, מהו הענין במה שפלפל באריכות.

והקרן קיימת לעולם הבא, כיבוד אב ואם וגמילות חסדים וכו'. ומנו שם תשע מצוות.

בסיום המשנה אמרו 'ותלמוד תורה כנגד כולם'. דבר זה אמרו חז"ל ברוח קדשם, היינו שכביכול מעיד שהאושר הגדול ביותר שהאדם יכול להשיגו זהו על ידי לימוד התורה, 'דאס מיינט, דער גרעסטער גליק וואס אַ מענטש קען צוקומען איז מיט לימוד התורה'.

מהו לימוד התורה

מהו הכוונה לימוד התורה. הכוונה הוא כדברי ה'חתם סופר', שלימודו תהיה עם ההשקפה שנפעלים תיקונים גדולים.

הזכות הגדול ביותר הוא עצם הלימוד, מלבד החלק ממה שהתורה מביא את האדם לידיעת מעשה המצוה שידע המעשה אשר יעשון, עצם הלימוד והעיסוק בתורה זהו הזכות הגדול ביותר והרוממות הגדולה ביותר.

האריכות והעמל בדברי המפרשים

אנו מבקשים בכל יום בברכת התורה 'והערב נא ה'

מבינים קושיא אחת, עדיין אין אנו מבינים מה בא להוסיף הט"ז בקושיא השניה. וכשמבינים כבר את הקושיא השניה, עדיין לא מבינים מה בא להוסיף בקושיא השלישית.

לפעמים, כדי להבין את דברי הט"ז צריכים לעיין

בפרי מגדים ושאר ספרי האחרונים. זהו עמל גדול, באופן שצריכים אנו להשקיע כמה ימים בלימוד הט"ז.

בסוף דבריו מבאר הט"ז את המהלך שלו בהבנת דברי הרשב"א בכמה שורות.

ואז ישאל השואל, מה לנו ולכל האריכות הזו, ולמה לא די לנו במה שאנו לומדים רק את מהלך הט"ז ללא כל האריכות.

"לעסוק בדברי תורה" - בעיין וביגיעה

אבל האמת הוא שזהו הענין של 'לעסוק בדברי תורה', דאס מיינט 'לעסוק בדברי תורה'. אילו רצון ה' בלימוד התורה היתה רק כדי לדעת המעשים שיעשו, בוודאי שלא היו צריכים לכל אריכות דבריו של הט"ז, ואפשר שלא היו מקיימים מצות לימוד

הלא אנו נאמין לדברי הט"ז שסבר ששאר המהלכים אינם נכונים. אמנם דעת הש"ך או הסמ"ע הם כמו המהלך השני ברשב"א או ברמב"ם, אבל דעת הט"ז הוא שלא כפי המהלך הזה, ולמה אנו זקוקים לאריכות הדברים.

הקושי בלימוד ספר הט"ז הוא מחמת אריכות דבריו, שמביא על כל ענין כמה מהלכים ומקשה על דבריהם. ואז בראשונה צריכים אנו להבין המהלכים שהביא, המהלך של ה'בית יוסף' בהבנת דברי הרשב"א, ואז צריכים לעמול להבין מהו המהלך של ה'בית יוסף' בהבנת דברי הרשב"א. ואז מתחיל הט"ז להקשות כמה קושיות על מהלך ה'בית יוסף'. ואז צריכים לעמול להבין את קושיותיו של הט"ז, ולאחר מכן הוא מביא את מהלך הדרישה בהבנת דברי הרשב"א, ושוב צריכים לעמול על הבנת מהלך הדרישה.

לאחר שמבינים כבר את מהלך הדרישה, מתחיל הט"ז להקשות כמה קושיות על מהלך הדרישה, ומקשה שלושה קושיות, ואז צריכים לעמול להבין את קושיותיו של הט"ז. וגם אם אנו

בדבריו בהבנת מהלך הרשב"א, יותר ממה שקיבל שכר על מה שדחה את מהלך הבית יוסף. זהו הענין של 'לעסוק בדברי תורה'.

רצון השי"ת הוא שנעסוק בדברי תורה באופן של זה בונה וזה סותר, שלומדים דברי הפוסקים, שאחד מרחיק את דברי הש"ך, ואז ילמד את מהלך הדרישה ומהלך הבית יוסף, ושכר כולם שווה. שכרו של הדוחה ושכרו של הבונה, כולם זוכים לאותו השכר.

על לימוד התורה באופן זה אומרים לנו חז"ל 'ותלמוד תורה כנגד כולם'. על ידי לימוד התורה באופן הזה עושים אנו הנחת רוח הגדול ביותר שאנו יכולים לגרום בעליונים.

וכמו שנתבאר, שהענין של נחת רוח בעליונים היינו שעל ידי זה נפעלים עבורנו התיקונים הגדולים ביותר ואנו זוכים להתעלות הגדולה ביותר ולזכויות הגדולים ביותר, שכן הנחת רוח בעליונים נגרם על ידי האושר שלנו, 'אין די עליונים האט מען אַ נחת רוח אז מיר זענען גליקלעך'.

זהו הנחת רוח היחיד ששייך בעליונים, שכן בעליונים אין

התורה על ידי הלימוד בכל אריכות דבריו של הט"ז, והיו מקיימים המצוה רק על ידי הלימוד של השורות האחרונות כשהוא מבאר את המהלך שלו, שהרי כל אריכות דבריו הם שלא אליבא דהילכתא, כמו שהוא בעצמו מבאר שכל שאר המהלכים בדברי הרשב"א הם שלא אליבא דהילכתא, ואינו יוצא מזה ההלכה למעשה, וההלכה למעשה יוצא רק מהמהלך שלו.

על אריכות הדברים ודברי הפלפול האלו אנו מברכים ברכת 'לעסוק בדברי תורה'.

הביאור בדברי החתם סופר - שכר העמלות בתורה

וזוהו הכוונה בדברי ה'חתם סופר', רצון ה' בעסק התורה, הוא לימוד התורה באופן של עסק התורה, לפרש מהו הכוונה בדברי הרשב"א, מה הם כל המהלכים בהבנת דברי הרשב"א, ולכן יקבלו שכר על מה שמקשים על מהלך הבית יוסף, כמו השכר שמקבלים על הבנת דברי הרשב"א.

הט"ז לא זכה ליותר שכר על השורות האחרונות

דיעות כוזבות מביאים חורבן

ענין זה אנו למדים מדברי ה'חתם סופר', שכן השקפה שיכולה להביא לחורבן הבית אלו דיעות כוזבות. דיעות אמיתיות אינם יכולים להביא לחורבן הבית.

בוודאי שיש דרגות בדיעות כוזבות, יש רח"ל כופרים ואפיקורסים, ויש מחללי שבת בפרהסיא. אבל השקפה זו יש בה מהדיעות הכוזבות באופן שיוכל לגרום לחורבן הבית, דאס איז גענוג כוזב אויף צו ברענגען דעם חורבן הבית'.

אחריות לומדי התורה למנוע**החורבן**

מבואר בדברי חז"ל, 'ס'שטייט דא אזוי'. בחז"ל ובכל הספרים שמבארים איך נראו הדורות בימיהם של חז"ל, אנו מוצאים שבימי החורבן היו כמה מיני כיתות של כופרים ואפיקורסים. היו הצדוקים והבייסותים, והיו הבריונים וכל שאר הכתות של כופרים ואפיקורסים שהיו בישראל.

אף על פי כן גילו לנו חז"ל, שאם היה בכלל ישראל ההשקפה

צורך בנחת רוח. הנחת רוח בעליונים נעשה על ידי מה שאנו זוכים לאושר, 'אונזער גליק רוהפט זיך אהן ביי די עליונים אַ נחת רוח'.

מהו מהות לימוד התורה

"דא האנדלט זיך נישט יא לערנען נישט לערנען, דא האנדלט זיך אין אַ דקות'דיגע זאך פון דעם קוק אויף תורה, פון דעם קוק אויף לערנען, אויף דעם האנדלט זיך דא. דער חילוק ווי אזוי דער קוק איז אויף תורה, איז דער חילוק צווישען בנין און חורבן".

"ס'איז אַ דקות'דיקע מהלך אין מחשבה, אבער דאס ריהרט אהן צו דיעות כוזבות".

מה שאנו דנים כעת, אין אנו דנים אם עוסקים בתורה או לא עוסקים בתורה. אנו דנים על ענין דק בהשקפה במהותה של לימוד התורה, וההבדל בהשקפה זו על מהות התורה זהו ההבדל בין בנין לחורבן.

זהו אמנם מהלך דק במחשבה, אבל זה נוגע לדיעות כוזבות.

”וויפיהל איז מגין, אז ס’זיצט אַ איד און ער לערענט תורה ווי דער חתם סופר זאגט אז מ’דארף לערנען תורה, די השקפת התורה האט ער, וויפעל איז אזא איד מגן אויף די בריאה און אויף דעם כלל ישראל.”

כמה גדולה הגנתו על העולם. כשיושב יהודי ולומד בתורה באופן שמפרש החתם סופר שצריכים ללמוד בתורה, ויש לו גם השקפת התורה, עד כמה גדולה ההגנה שמגין יהודי זה על כל הבריאה ועל כלל ישראל.

גם היחיד יכול למנוע חורבן

אנו מוצאים בדברי חז”ל (גיטין נז:), שלפני חורבן בית המקדש היה תנא אחד שמנע את החורבן במשך ארבעים שנה על ידי תעניותיו. על ידי זה שרבי צדוק התענה במשך ארבעים שנה שלא יחרב בית המקדש, בזה מנע את חורבן בית המקדש במשך ארבעים שנה.

אנו רואים מזה כוחו של היחיד, אפילו שהיה תנא קדוש, אבל יחיד זה מנע על ידי תעניותיו ועל ידי מעשיו הטובים ועל ידי

הראויה של תורה אצל לומדי התורה שלימה וטהורה, וואלט די השקפה פון תורה געווען אַ גאנצע אַ ריינע, הרי שכל הכופרים והאפיקורסים למיניהם לא היו יכולים לגרום לחורבן הבית. אילו היתה השקפת התורה של לומדי התורה בקדושה ובטהרה, לא היו המחריבים יכולים להחריב את בנין הבית, ולא היה לכופרים ולאפיקורסים שליטה כדי להחריב הבית.

לימוד עם השקפה טהורה מגינה ומצלא

כשיושב בחור או אברך ולומד תורה, ומתייגע בהבנת דברי הקצות והנתיבות או בדבריו של ר’ חיים. אמנם הוא יושב לו בקרן בעליית הגג, ער זיצט זיך אין אַ ווינקל אין בוידעם, או בבית המדרש או בשיבה, ואינו יודע ומבין עד כמה הוא מגין על העולם. שכן אילו היו לומדי התורה בזמן חורבן הבית לומדים באופן הראוי, הרי שזכותם היה מגינה על הכלל ישראל שלא תבוא החורבן - על אף שהיו אז כל מיני כיתות של כופרים ואפיקורסים, אבל לומדי התורה היו מגינים על הכלל ישראל.

שהשטן מדבר מתוכו, דיעות כוזבות על השקפת התורה, מ'הערט זיך אהן אין די גאס, אדער דער שטן רעדט ארויס פון דעם אייגענען מאגן, דיעות כוזבות אויף דעם קוק פון תורה'.

האמת הוא שנפשו של האדם נמשכת אחרי ההיפך של השקפת התורה, לפי שהרבה יותר קל ללמוד משנה ברורה מלימוד בספר התומים, והרבה יותר קל ללמוד מחבר ורמ"א, מהלימוד שלומדים ר' חיים וברכת שמואל. ולכן אין זה פלא שדברי השטן יוצאים מהאדם בעצמו, יס'איז נישט קיין וואונדער אז דער שטן רעדט ארויס פון די אייגענע געדערעם'.

האדם מתרץ את עצמו, שעל ידי הלימוד במשנה ברורה ידע המעשה אשר יעשון, להיות יהודי כשר, זיין אַ איד', ללמוד וללמד לשמור ולעשות, מה שאי אפשר לבא לזה על ידי לימוד בספר התומים. ואומר לעצמו שעל ידי שילמד מחבר ורמ"א ידע ללמוד וללמד לשמור ולעשות, אבל על ידי לימודו בר' חיים ובר' ברוך בער לא יבא לידי כך.

תפילותיו את חורבן בית המקדש במשך ארבעים שנה.

כמו כן, כשבני ישראל לומדים תורה עם השקפת התורה, שזהו הבנין של כלל ישראל, כמה הטבות וזכויות קונים בני ישראל על ידי התורה שאדם זה לומד, וואס פארא הטבות און זכותים איז דער כלל ישראל קונה און פארמאגט דער כלל ישראל מיט די תורה וואס דער איד לערענט'.

כן הדבר להיפך חלילה. גם אם האדם לומד תורה, אבל לימודו הוא בכוונה אחרת ומתוך השקפה אחרת על תכלית לימוד התורה, כמה חורבנות נגרם לכלל ישראל על ידו.

זה פשוט, שמי שכלל אינו לומד תורה הרי שהחורבן שנגרם על ידו הוא אלף פעמים יותר מזה. אבל גם מי שלומד תורה, אך לימודו הוא בכוונה אחרת ומתוך השקפה אחרת על תכלית לימוד התורה, גם הוא לא ינקה מהחורבן שנגרם על ידו.

הזהירות לידע השקפת התורה

לפעמים שומע לומד התורה מאנשי הרחוב, או

מי שאין לו ההשקפה הראויה רוצה להקל על עצמו

מהו מקורם של דיבורים אלו. מקור הדיבורים באים לפי שהאדם מבקש להקל על עצמו, וזויל ער וזיל זיק גרינגער מאכען. אך צריכים אנו להתבונן, למה האריך התומים בדבריו, ולמה לא קיצר התומים בדבריו, למה התומים או הט"ז והש"ך מייגעים אותנו באריכות דבריהם, למה ייגעו אותנו כל האחרונים הללו.

מי שנדמה לו שיש לו הבנה יותר מהאחרונים, אין לו שום תועלת מכל מה שאנו מדברים. שכן מי שמדמה את עצמו שיש לו הבנה יותר מהאחרונים נעשה לאפיקורס גמור, כי הוא מלעיג על דברי חכמים.

האם משום שאנו אוכלים הרבה קעיק ושותים הרבה סאדע ואוכלים כמה מאות טשיקענס בשנה, לכן יהיה לנו הבנה יותר מהתומים!?

מהו היחוס שלנו, שאנו אוכלים כמה מאות טשיקענס בשנה, ושותים כמה חביות של סאדע בשנה, ומוסיפים לאכול כמה טאן קעיק ופאטייטעס ולאקשן ופערפל ואורו.

האם זהו יחוסנו, שמדי שנה בשנה אוכלים טאן של אורו ופערפל, ושותים כמה חביות של סאדע, ואוכלים כמה מאות טשיקענס, דאס איז אונזער יחוס'. מזה אנו לוקחים הגאווה והחוצפה לדבר על התומים או על הט"ז והש"ך, 'צו בארעדען דעם תומים אדער דער ט"ז מיט דער ש"ך, מאכען אַ קרומע נאו אויף דעם ט"ז, ואומרים, לשם מה צריכים ללמוד כל אריכות דבריהם, די לנו במה שנלמד משנה ברורה.

כמה דיעות כוזבות, רשעות וחוצפה וגאווה יש בהנהגה זו ודיבור זה.

בוודאי שהלימוד בתומים הוא לימוד קשה, והלימוד בהגר"ח הוא לימוד קשה, אבל יש לנו ללמוד כפי מה שיש בידינו היכולת, ולא עליך המלאכה לגמור.

בוודאי שאי אפשר ללמוד את כל דברי התומים, כי אין זה כפי המוחות שלנו. אבל צריכים להגיע למסקנא זו מתוך אנחה, 'מיט אַ קרעכץ געב עס ארויס, ולא מתוך ביטול. וכשאומרים אמירה זו מתוך אנחה, הרי שהאדם הוא אונס, ומחשבה

נישט ווי צו זעצן דעם רשב"א, האם דיבור זה שייך ללמעלה או ללמטה, ומבין רק בקושי פשטן של הדברים, על זה יזכה לעולמות של שכר, מאחר שהתייגע על הבנת דברי הרשב"א, והולך לשאול ומתייגע בעצמו בכוונת דברי הרשב"א.

אולי טועה הוא טעיות גסות, נארישע טעותים מאכט ער, אך על זה יזכה לשכר. זהו 'לעסוק בדברי תורה', ועל זה יזכה לעולמות של שכר, על יגיעתו בהבנת דברי הרשב"א.

כמו כן, אם אינו לומד את דברי התוס' כראוי, אבל מאחר שלפי ידיעותיו וכוחותיו הוא מתייגע בהבנת דברי התוס', הרי שיזכה לשכר עצום יותר מקיום כל המצוות. **על הפשט שאינו נכון** בתוס' יזכה לשכר יותר ממה שיזכה לשכר עבור תקיעות כשרות בראש השנה, 'פאר דעם פאלטשען פשט אין דעם תוס' וועט מען איהם געבען מער שכר ווי די כשרע תקיעות ראש השנה'.

אמנם במה דברים אמורים, כשההשקפה של הלומד תורה היא השקפה כשרה. אבל אם ההשקפה של הלומד תורה היא

טובה הקב"ה מצרפה למעשה, ויש בזה חשבונות אחרים למעלה.

זהו הענין של 'לעסוק בדברי תורה', זה הכוונה של ה'עסק' בדברי תורה. כי אילו היו מקבלים שכר לימוד התורה רק על מה שמכוונים לאמיתה של תורה, היה יתכן שהאדם ילמד במשך כל היום, ולא יקבל שכרו כי אם על לימוד של כרבע שעה.

דבר זה לימדו אותנו אנשי כנסת הגדולה - מהות לימוד התורה, 'אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה'. ויש אומרים שברכת התורה הוא מדאורייתא, כמו שלומדים מהפסוק (דברים לב, ג), 'כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלוקינו'.

גם כשטועים בפירוש הרשב"א זוכים לעולמות של שכר

על ידי נוסח הברכה 'אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה', בזה מקיימים את המצוה דאורייתא של ברכת התורה, 'לעסוק בדברי תורה'.

כשבחור צעיר לומד רשב"א, אף שמבין רק בקושי את דבריו, ואינו מסוגל אפילו להבין סדר הדברים ברשב"א, ער ווייסט

השקפה פסולה, אזי הוא מצב של 'חורבן'.

הבקשה בברכת התורה על הדורות הבאים

ביאור בקשת 'והערב נא'

על זה אנו ממשיכים לבקש בברכת התורה, 'והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו'. שהשי"ת יתן לנו מתיקות ונעימות בלימוד התורה, 'דער אייבערשטער זאל אונז זיס מאכען, דער אייבערשטער זאל אונז געבען אַ געשמאק אין תורה'. כי חלילה כשאין לאדם נעימות בדברי תורה, הרי שניסיונותיו גדולים ביותר.

בברכת התורה אנו מבקשים על דורות, 'והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה'.

כשיהודי מניח תפילין, גם אם אין לו השגה והרגשה בהנחת התפילין, הרי הוא מניח את התפילין ויוצא ידי חובתו, 'אפגעלייגט און פערטיג און שוין'. וכן בנטילת לולב, 'בנטילה בעלמא סגי'. כשנטל הלולב בידו לרגע אחד כבר יצא ידי חובתו.

אנו מבקשים על הצלחה בתורה לדורות הבאים, וזהו דבר שלא מצאנו בשאר מצוות. לא מצאנו מצוה אחרת שיבקשו על הצלחת הדורות בקיום מצוה זו.

אך כשלימודו תהיה ללא נעימות התורה לא יוכל ללמוד, שכן מחשבתו לא יהיה בלימודו, 'לערנען אהן אַ געשמאק, וועט די מחשבה פליעהן, אז מ'האט נישט אַ געשמאק, אַ זיסקייט אין לערנען, וועט די נשמה אוועק פליעהן און ער וועט עס נישט טוהן'.

כשמברכים ברכת השופר, לא תיקנו אנשי כנסת הגדולה שיוסיף לבקש ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל שומעים קול שופר בכל שנה בראש השנה. ויש על מה להתפלל, שהדורות אחרינו יזכו לשמוע קול השופר בראש השנה. אעפ"כ לא מצאנו בשום מצוה שתיקנו תפילה זו, מלבד במצות לימוד התורה.

"לימוד התורה דאס איז די גרעסטע הייליגע זאך וואס ס'איז דא. דאס האלט דער מענטש, דאס דערהייבט דעם מענטש. איז מען מתפלל פאר די

אויניקלעך. דער גאנצער כלל ישראל איז יעדען טאג מתפלל אז די אויניקלעך זאלען זיין עוסקים בתורה, 'יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה'."

לימוד התורה הוא הדבר הגדול והקדוש ביותר שקיים בעולם. התורה מחזיק את האדם ומרוממתו. לכן אנו מתפללים גם על צאצאינו שיזכו לתורה. כל כלל ישראל מתפללים מדי יום ביומו על צאצאיהם שיזכו להיות עוסקים בתורה, 'יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה'.

כשמתפללים 'ונהיה אנחנו

וצאצאינו

וצאצאי צאצאינו, נכללים בתפילתו כל צאצאיו עד לסוף כל הדורות. לכן יתבונן האדם כמה תפילות התפללו אבותיו על הצלחתו בתורה. רבבות אלפי תפילות התפללו אבותיו על הצלחתו בתורה.

אין ספור תפילות התפללו אבותינו עלינו כבר מקטנותם

אין לנו היכולת לרשום כל התפילות שהתפללו עליו אבותיו - התפילות דבר יום ביומו של אביו וזקנו ואבי זקנו במשך

שמונים שנה. כשהיו עדיין בקטנותם התפללו כבר על צאצאיהם, הקטן בן י"ב שנה המברך ברכת התורה, הרי הוא מתפלל כבר על צאצאיו.

כשנראה בחור בר מצוה ניגש לאחד מצדיקי דורו ומבקש ממנו ברכה עבור נכדיו, בוודאי יאמרו עליו שהוא שוטה, כי הוא עדיין בחור צעיר, ועל מה ולמה הוא דואג מעכשיו לבקש ברכה על נכדיו, האם הוא יודע היכן הוא עומד בעולם. ובוודאי שהצדיק יברכו בברכה לרפואה שלימה.

אך כשהדבר נוגע לברכת התורה, הרי אנו עומדים מדי יום ביומו לפני כביכול, גם בחור בן י"ג שנה, שרק אתמול נעשה בר מצוה, מבקש כבר היום על נכדיו שיהיו 'יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה', ולכאורה היו צריכים לומר לבחור זה שילך לרופא.

אבל כך תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה, כי אין הכי נמי, כשילך בחור צעיר ל'גוטער אידי' לבקש ברכה על נכדיו יברכו ברפואה שלימה, וכך ראוי לנהוג, ויזרקו את הבחור מחוץ לחדרו של הצדיק. אעפ"כ תיקנו לנו אנשי

מחזיקי התורה באופן הראוי -
שותפים לתורה ושכרה

אנו רואים שאצל שומרי תורה ומצוות יש עולם שלם, אך מה יהיה עם תורתם, האם הם בנים חורגים, האם הסירו עין מהם, זיי זענען שטיף קינדער, אויף זיי האט מען פארקוקט??!! האם הם אינם חלק מהכלל ישראל, חלילה לומר כן.

לכן העמיד השי"ת הענין של 'מחזיקי תורה', 'האט דער אייבערשטער אוועק געשטעלט אזוי, ס'איז דא אַ ענין פון מחזיקי תורה', הענין של יששכר וזבולון.

זבולון היה נחשב בעיני יעקב אבינו כמו יששכר. אם ההתעסקות של זבולון, אם הביזנעס והעבודה של זבולון הוא להיות השותף של יששכר, כדי להחזיק את יששכר, הרי שכל עבודתו והתעסקותו בעניני העולם היא לצורך תורה, עבור קיום התורה והחזקת התורה. השי"ת אמר שעל ידי זה יש גם לזבולון שייכות לתורה.

אמנם אם התכלית של הסוחר הוא להתעשר, אפילו

כנסת הגדולה שיבקשו בכל יום על ההצלחה בתורה של בנינו וצאצאינו.

"ווייזט אויס אז מ'דארף האבען אזוי פיהל תפילות אויף דעם!!!, אז אַ איד זאל מצליח זיין אין תורה, אַ איד זאל האבען די סיעתא דשמיא זוכה זיין צו לערנען די הייליגע תורה, דארף ער האבען מיליאנען תפילות פון די אבות און די אבות אבותיו, ער זאל מצליח זיין אין תורה."

כנראה שזקוקים אנו לריבוי תפילות בענין זה. שכדי שאדם יצליח בתורה, כדי שיזכה האדם לסייעתא דשמיא שיזכה ללמוד תורה הק', זקוק הוא לרבבות אלפי תפילות של אבותיו ואבות אבותיו כדי שיוכל להצליח בתורה.

כל זה לפי שאין לנו השגה מהו קדושת התורה. אין לנו השגה עד כמה התורה מרוממת האדם, ולאיוזה השקפה זוכה האדם על ידי מה שזוכה בתורה.

המצוות, זה אפשר על ידי לימוד מחבר ורמ"א, ועל ידי לימוד בספרי הלכה ידע כיצד להתפלל, מהו זמן התפילה, ואם שכח לומר יעלה ויבוא מה דינו. דינים אלו לא ידע מלימודו בספרי הגר"ח ור' ברוך בער.

איך משיגים השקפה זו. השקפה זו שורשה ממה שיש לאדם עין רעה ורוח גבוהה, שחפצים כבוד, כמו לדוגמא שרואה את חבירו שיודע את דברי הגר"ח והתומים והוא אינו יודעם, ואין הוא יכול לסבול הדבר. זהו 'עין רעה', שאינו יכול לשמוח במה שיש לשני, 'איך קען נישט פארגינען וואס יענער האט'.

הוא מחפש כבוד, וכדי לזכות גם הוא לכבוד, הוא מגיע לאמירה זו, איזה תועלת יהיה לי מלימוד דברי התומים, עדיף לי ללמוד משנה ברורה כדי שאדע המעשה אשר יעשה, מה שלא ידע מלימוד בדברי התומים.

יסוד השקפתו הלא טובה באה על ידי מידות רעות. השקפה זו מבאר ה'חתם סופר' שזה מביא את החורבן על כלל ישראל.

שגם יתן טשעקלאך עבור ישיבות, אבל מהו תכליתו, מהו המכוון של הביזנעס שלו, המכוון הוא שיהיה עשיר רק שגם יהיה ממחזיקי התורה, אין זה מחשבה ראויה, 'דאס טויג נישט'. לפי ששאיפתו בהתעסקותו בעניני העולם הזה אינו לצורך התורה, אלא שאיפתו הוא לבנות את עצמו כעשיר, ולא כדי לבנות התורה, ואין זה רצון ה'.

רצון הבורא הוא שמי שמתעסק בעניני העולם, שיהיה זה בצורה של זבולון. כשהתעסקותו בעניני העולם הוא כמו זבולון, נעשים שותף עם לומדי התורה, ואז יזכה למה שיזכו לומדי התורה.

יסוד חסרון השקפת התורה - מידות רעות

ההתחלה להשיג דבר זה הוא ההשקפה מהו תורה, 'איזו דער קוק וואס תורה איז', הנו דבר דק מאוד, 'דאס איז אַ דקות'דיקע דינע זאך', ושייך לעבודת המידות של האדם.

שורש הדבר הוא המידות. אם הגישה ללימוד התורה הוא רק כדי שידע איך לקיים

ההשקפה הראויה בתורה, הרי שהדבר היה מגין מפני כל הצרות, והבית היה נשאר לעמוד על תילו, וכל רבבות אלפי ישראל שנהרגו היו נשארים בחיים.

יש לנו להתבונן בדבר, ולהיאחז בענינים שהיה בכוחם להציל את הבית מחורבנו, ויהיה זה להגנה עבורנו להצילנו מחורבן הנפש ח"ו.

בימי בין המצרים יש ללמוד תורה כדי להגן על עם ישראל

אנו עומדים עכשיו בימי בין המצרים, הזמן בו אנו מתאבלים על ירושלים ועל חורבן בית המקדש, יש לנו לדעת מה הם החטאים שגרמו את החורבן, ובוודאי שהחורבן הגיע משום שהיה שם כפירה ואפיקורסות ושאר חטאים חמורים, אבל אילו היו לומדי התורה לומדים מתוך

נתיבות יזעך

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי
לב ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול
חוצב להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

פרקי אבות תשפ"ד
פרק א' המשך משנה ה'

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של תורת רבינו - נא להתקשר למספר: 1-718-854-2290 EXT 9 או לפקס: 1-718-705-8608

**אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660**

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים

רח' שחל 5, בני ברק

טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

פרקי אבות פרק א - המשך משנה ה

וַיְהִי עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתָהּ, וְאֵל תְּרֵבָה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה,
בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ קָל וְחָמֵר בְּאִשְׁתְּ חֵבְרוֹ, מִכַּאֲן אָמְרוּ
חֲכָמִים בְּלֵ תְּמַרְבָּה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה, גֹּזֵרִם רָעָה
לְעַצְמוֹ, וּבֹטְלֵ מְדַבְּרֵי תוֹרָה, וְסוֹפּוֹ יוֹרֵשׁ גֵּיהֶנָּם

לכל אדם פרטי את הדברים הנצרכים לו - 'די ביזנעס מיט אַ ריטעלט סטאַר', ואין לך מי שאינו עוסק בעניני מסחר כאלו, שהרי כל דבר שקונים קונים אותו בסטאר [=בחנות], ונמצא שהפרט עושה מסחר עם המוכר, שקונה אצלו חלב ולחם וכדומה.

ובדרך כלל, כל החנויות יש להם שיעור כמה הם מרוויחים, שבדרך כלל בעל הגראסערי מרוויח כך וכך, דער שיך סטאר [=בעל חנות הנעליים] מרוויח כך וכך, וכמו כן הוא במי שמוכר בגדים וכדומה, כל חנות יש לו השיעור כמה הוא מרוויח במסחרו.

והנה כשמוכר הלחם קובע את מחיר הלחם לשני דאלער, כשהאופה עושה את החשבון של כל הוצאותיו עבור הלחם, הרי הוא כולל את

ויהיו עניים בני ביתך. מבאר רבינו יונה: הוא נדרש לשני פנים, האחד, במקום שקונה עבדים ומפרנסן, ישתמש בעניים ויפרנס אותם, ולא יצטרך להוציא מעות בקנייה - שהיה צריך להוציא עבור קנין העבד, ובזה יחזיק את ידי העני, שנמצא מרויח ועושה מצוה.

והנה אופן זה שמבאר רבינו יונה אינו שייך אצלנו, לפי שלא שייך אצלנו הענין של קנין עבדים.

אבל ענין זה שייך באופן אחר, מעין ביאור רבינו יונה, שכאשר האדם עומד להוציא הוצאה עבור בעל מלאכה, או לקנות איזה מקח, יראה לקנות אצל העני, כדי לפרנסו.

לדוגמא, הנה כל אחד ואחד עושה מסחר על ידי שיש אחד שקונה בכמות ומוכר

משלמים לו לפי הככרות, אלא הוא לוקח את תשלומו עבור השעות של כל הלילה שהוא עומד ואופה, וכמה שהוא מספיק לאפות הרי הוא אופה. וכן הוא התשלום של כל העובדים בתנור. וכמו כן אין צריכים להוציא עלעקטרי עבור הלחם, אבל כדי שיוכלו לאפות הפת צריכים להדליק העלעקטרי ט"ז שעות במעת לעת, וההוצאות על זה הוא כך וכך, ובעל התנור עושה את כל החשבונות כמה הם ההוצאות על הלחם.

נמצא שיש שני רווחים מהפת: עיקר הרווח שמרוויחים ממכירת הפת, הוא עבור כיסוי ההוצאות, ואין זה נכנס כלל לכיסו של בעל החנות. שהוא נכנס וחוזר ויוצא עבור ההוצאות, ורק חלק קטן נשאר אצלו.

הנה אילו יקח המוכר שתי דאלער עבור כל פת לחם, ויבוא אחד ויפתח חנות ממולו, והוא יקח על כל פת דאלער ותשעים וחמש, וזה פשוט שכל הקונים ילכו עליו, כדי לחסוך חמש סענט. ולכאורה הוא חשבון אמיתי. ואז גם אם המוכר הראשון הוא נצרך יותר גדול, או שהוא מרבה לתת צדקה מרווחיו,

ההוצאות של דמי השכירות של החנות, וכולל גם התשלום עבור העובדים והמוכרים בחנותו, ולאחר ניכוי כל ההוצאות יש לו חשבון כמה הוא שיעור הרווח על הלחם.

ויש למוכר שתי סוגי רווחים במכירת הלחם, חלק אחד הוא כולו רווח, שלאחר שהוא מנכה את כל ההוצאות שיש לו על אפיית הלחם, הרי הוא מרוויח רווח על מכירת כל לחם. ורווח זה הוא רווח קטן, כקוואדער [=רבע דולר] לפת לחם, ורווח זה הוא כולו רווח, לאחר שכבר ניכה את כל ההוצאות.

ואמנם ההוצאות שיש לאופה על עצם אפיית הפת היא הוצאה קטנה, שהוא מכניס לפת קמח ומים ומלח וכדומה, והוצאה זו היא הוצאה קטנה, אבל עיקר ההוצאה של האופה הוא להחזיק את כל העובדים אצלו, העורך את העיסות ואת האופה ואת כל שאר העובדים אצלו.

והנה כשנשאל את האופה המכניס ככרות לתנור כמה הוא לוקח לעצמו עבור כל ככר לחם, הוא יענה שאין

אם כן הוא טעות גדולה לומר שזה לוקח שתי דאלער וזה לוקח דאלער ותשעים וחמש, ולמה זה אשלים עוד חמש סנט להעשיר את האופה, אבל הוא טעות, שכן כשנותנים לו עוד ניקל, נותנים לו עוד ניקל אחד לכיסו, אבל מלבד זאת נותנים לו דאלער וחמישים וחמש כדי להחזיק את כל החנות, אבל כשהולכים לקנות אצל השני, אין ממעטים מהראשון רק חמש סנט, אלא מחסירים אותו דאלער וחמישים וחמש, וכן הוא בכל מסחר.

כשיש שתי חנויות לפנינו, הגוי מוכר בדאלער ותשעים וחמש, והיהודי מוכר בשתי דאלער, ועושים כמה מיני חשבונות אם להוציא את החמש סענט עבור היהודי, ולמה זה אין היהודי מפחית מהמחיר עוד חמש סענט, ועושים כמה מיני חשבונות.

אבל כל החשבונות בטעות יסודם, שאין מדברים אודות החמש סנט, הקונה משלם עוד חמש סנט, ובקופת החנות ניתוסף עוד חמש סנט, אבל אגב קניה זו נותנים לקופת החנות יותר מדאלער עבור החזקת

ואילו השני הוא נצרך יותר קטן, ומעותיו אינם הולכים לצדקה, ולכן מן הראוי היה לחזק את הראשון. מ"מ הקונה עושה לעצמו חשבון פשוט, למה זה אתן למוכר הראשון את חמשת הסנט, הרי טוב לי שהסנטים הללו ישארו אצלי, ולמה זה אתן את הפרוטות הללו למוכר הראשון.

אבל חשבון זה אינו חשבון אמיתי, כי כל החילוק הוא רק לגבי הרווח שנשאר אצל המוכר, ונמצא שמי שמוכר בשתי דאלער נשאר לו קוואדר לכל פת, ומי שמוכר כל פת בדאלער ותשעים וחמש, נשאר בידו רק עשרים סנט, אבל הרי מתוך השתי דאלער שמבקשים עבור הפת, אמת הדבר שכל החומרים שהוכנסו לפת אינם יותר מחמש עשרה סנט, שהקמח והמים שיש בפת אין זה יותר יקר מחמש עשרה סנט, ולכאורה היכן נעלם הממון שביני וביני, שהרי הוא מרוויח רק קוואדר, וההוצאות עבור הקמח ומים הם חמש עשרה סנט, ולהיכן הולך הסכום שביני וביני, הדאלער וחמישים סנט. רק שסכום זה הולך כדי לכסות את כל ההוצאות.

הסטאר, וכאשר אין קונים אצלו את הלחם, אין זה הפסד רק של חמש סנט, אלא הוא הפסד של דאלער וחמישים וחמש, כשקונים אצלו הלחם, הריווח הוא עוד ניקל, אבל כשאין קונים את הלחם אצלו הוא הפסד של דאלער וחמישים וחמש.

כמו כן, כשנכנסים לקנות נעליים בחנות, עצם המנעל הוא דבר יקר, מלבד ההוצאות של החנות, אבל כשנכנסים לקנות לחם, עצם הלחם אינה הוצאה גדולה לבעל החנות, שאין הוא צריך לתת יותר מקמח ומים, שאינה הוצאה גדולה, אבל ההפסד שהוא מפסיד כשאין קונים אצלו הפת, הוא הפסד גדול.

על פי חשבון יתכן שכאשר אין קונים את הנעליים בחנות הנעליים של היהודי ההפסד לפי ערך הוא הפסד יותר קטן מההפסד שיש לאופה כשאין קונים אצלו הפת, לפי שההוצאות של בעל חנות הנעליים הוא הרבה פחות מההוצאות האופה.

כי האופה צריך לשלם לעורך וללש ולאופה והוא צריך לשלם עבור התנור, ויש לו לשלם

עבור הכנסת הפת והוצאת הפת, וכל ההוצאות הללו אינם שייכים אצל סוחר נעליים, שהוא רק מכניס את הנעליים לחנותו, והקונה מוציא את הנעליים, ואין לו את כל ההוצאות כמו שיש לבעל התנור, כי די לו להוציא כסף לקנות כמה כסאות להושיב קונים בסטאר, וכסאות אלו מספיקות מדי יום ביומו ללא שום הוצאה נוספת עליהם, וגם אינו צריך להדליק עלעקטרי שש עשרה שעות במעת לעת, מאחר שאין הסטאר פתוח כי אם כמה שעות במשך היום.

זהו כעין מה שמבאר רבינו יונה המשנה של 'זיהיו עניים בני ביתך'. שבמקום להכניס בביתו עבדים, שיכניס לביתו עניים לעבוד וכך יפרנסם. וזה שייך בכל ענין וענין. כל אחד ואחד עושה מסחר, או שהוא עושה מסחר עם אחרים, או שאחרים עושים מסחר עמו, כל אחד שייך במסחר, שהרי הוא או לוקח או מוכר, וכל אחד שותף במסחר.

משנתנו מלמדת שכאשר אדם עסוק במסחר, יעשה

החשבון של 'זיהיו עניים בני ביתך', שלא יחשוב רק לטובת מי שמוכר בשלשה פרוטות יותר זול

במקום היקר, הרי הוא מוסיף לשלם עוד חמש דאלער, והמוכר יש לו רווח של חמישים וחמש דאלער.

והנה אם החשבון הוא רק של חמש דאלער, בוודאי שהלוקח קודם למוכר, כי למה זה יתן לו חמש דאלער מיותרים, נימא איפכא, שבעל החנות יתן לקונה חמש דאלער. וכי משום שהוא צריך לקנות עכשיו בגד עליו לשלם עוד חמש דאלער.

אכן הצדק עמו שאין לו חיוב לתת לו חמש דאלער, אבל אין מדברים רק מחמש דאלער, אלא מדברים מחמישים וחמש דאלער, ולכן אף שבחנותו של הגוי הוא יותר בזול, ואם כן אפשר שאכן אין הוא מחוייב לתת סכום זה ליהודי, ומה יקרה אם יהיה ליהודי שתי דאלער פחות, מאחר שסכום זה נשאר אצלו לאחר ניכוי כל ההוצאות. ואפשר שהוא חשבון צודק, אבל אין זה חשבון אמיתי, כי על ידי שקונים אצל הגוי, אין ממעטים מהיהודי רק שתי דאלער, אלא ממעטים ממנו עשרים וחמש דאלער, וכשבוחר לקנות אצלו ולסייעו, זה הוא בכלל יוהיו עניים בני ביתך.

ולכן יקנה אצל זה הזול יותר, כי כאמור, אין מדברים רק משלשה פרוטות, אלא מדברים מעשרים פעמים שלש פרוטות או חמישים פעמים שלש פרוטות, שאמנם הוא יפסיד ניקל אחד, אבל השני ירוויח על ידי כן דאלער וחמישים וחמש סנט. ואם הקונה יוציא ניקל אחד יותר, הרי הוא עושה כן כדי שהשני ירוויח על ידי כן דאלער וחמישים וחמש, ואם כן כדאי לו להוציא הוצאה מועטת זו, אף שהוא נותן לו עוד ניקל, לפי שעל ידי ניקל אחד, השני מרוויח דאלער וחמישים וחמש, ואז החשבון הוא חשבון אחר.

כן יעשה החשבון בבואו לקנות בגד וכדומה. כשהולכים לקנות בגד, וחנות אחת לוקחת עוד חמש דאלער בעד בגד זה, אבל אין זה באמת רק הבדל של חמש דאלער, שאמנם כשמוכרים בגד, נשאר ביד המוכר עשרים וחמש דאלער, אבל מתוך דמי המקח יש לנכות שלושים דאלער שהוא משלם עבור החזקת הסטאר. ואמנם עשרים וחמש דאלער נשארים בכיסו, אבל מתוך הסכום שמשלמים על הבגד, יש חלק גדול שהולך עבור החזקת החנות. וכאשר יקנה

עוד אופן מבאר רבינו יונה: **השני, שיהיו העניים רגילין בביתך** - שיהיה לעניים מקום טוב בביתו, **ויעמדו שם בלא בוש פנים** - שלא יצטרכו לעמוד בבושת פנים, ודבר זה יתכן על ידי - **בהראותו להם פנים של שמחה, ובתתו להם רשות בכל אשר לו, כאשר יתן איש לבניו ולאנשי ביתו** - שיתן לו רשות לגשת בעצמו לפרידזידר [מקרר] לקחת את צרכיו.

כשיש לאדם אורח עני בביתו, והרוח בבית הוא שהוא יכול לגשת בעצמו לפרידזידר, מלבד קיום מצות צדקה, עוד זאת מקיימים מאמר התנא 'ויהיו עניים בני ביתך', שירגיש בביתו כאילו הוא אחד מאנשי הבית.

כשבאים לקיים משנה זו למעשה, יתאר

האדם לעצמו, מי שיש לו אורח בכל שבת, אבי המשפחה יושב לו בראש השולחן, והוא מקדש על היין ומברך המוציא על לחם משנה והוא שר את הזמירות, והוא קובע את העתים אימתי יאכלו ואימתי יברכו ברכת המזון, ואימתי יקדשו מחר על היין, כדרך העולם.

לכן כאשר באים לקיים דברי התנא 'ויהיו עניים בני ביתך', נוהגים באורח העני שיוכל לנהוג כמנהג בעל הבית, ולכן הוא מתיישב בראש השולחן יחד עם אבי המשפחה, שהרי גם הוא אדם בא בימים ויש לו זקן לבן שיורד על פי מדותיו. וכאשר עומדים לקדש על היין הרי הוא מוזג לו הכוס ומתחיל לקדש על היין, והוא אומר לבעל הבית, היום אני אקדש על היין, ובשבת הבאה תקדש אתה על היין, וכאשר מחלקים את הסעודה לבני הבית, בדרך כלל נותנים ראשון לאכול לפני בעל הבית, אבל אם העני ירגיש עצמו כבעל הבית, הוא ידרוש שאת הדגים יניחו ראשון עבור הבעל הבית האמיתי, אבל את הבשר יתנו לו ראשון, כדי לקיים הענין של 'ויהיו עניים בני ביתך'.

האם אכן זהו ההנהגה הנדרשת מבני האדם, האם זהו אכן סדר העולם?! הרי זה דבר שאינו מתקבל על הדעת לנהוג באופן זה. ואף בשולחן ערוך נפסק בפירוש לא כן, שבשולחן ערוך נפסקו ההלכות והמנהגים שיש לנהוג עם האורח, ולא נתפרש בשום מקום שצריכים להושיב

לֹא לְתִיבוֹת יִשְׂרָאֵל - אֲבוֹת פֶּרֶק א' - הַמִּשְׁךְ מִשְׁנֵה ה'

כֹּאשֶׁר הָאוֹרַח דּוֹרֵשׁ מִבְּעַל הַבַּיִת 'וַיְהִי עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתךָ', וְלִכֵּן הוּא מִתִּישֵׁב בְּרֹאשׁ הַשּׁוֹלְחָן, וְהוּא קוֹבֵעַ הַזְּמַן שֶׁל הַקִּידוּשׁ לְמַחֵר, לְפִי שֶׁהוּא מִתְּפַלֵּל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ פְּלוּנִי, וְהוּא בֵּעַל הַבַּיִת לְקַבּוֹעַ אֵימָתִי הוּא זְמַן הַקִּידוּשׁ. וְאֵילּוּ הִבְעֵל הַבַּיִת עוֹנָה לְעוֹמְתוֹ 'כֹּל מָה שֶׁבֵּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר לָךְ עֲשֵׂה', וְלִכֵּן הוּא מִצְוָה עֲלָיו שֶׁלֹּא יִכְנַס לְחֹדֶר מְסוּיִם בְּבֵית וְשֵׁלֹא יִגַע בַּחֶפֶץ זֶה, וְשִׁישֵׁב רַק בְּמִקּוּם זֶה, וְהוּא אוֹמֵר לוֹ מָה לֵאכּוֹל וּמָה לְשַׁתּוֹת. עַל יְדֵי כֵן נַעֲשֶׂה מִנְהַג סְדוּם, וּמִי הֵם אֲנָשֵׁי סְדוּם בּוֹזֵה, הֵן הָאוֹרַח וְהֵן בֵּעַל הַבַּיִת.

דִּינֵי הַתּוֹרָה נִיתְּנוּ רַק בְּאוֹפֵן כֹּשֶׁל אֶחָד מִקְיִים אֶת הַהֲלָכָה שְׁלוֹ, שֶׁכֹּל אֶחָד מִקְיִים אֶת הַחֻלְקָה שְׁלוֹ, 'תּוֹרַת ה' תְּמִימָה', כְּשִׁמְקִימִים אֶת הַתּוֹרָה בְּתִמְיָמוֹת כְּרִצּוֹן ה' וְכִמְאֹמֵר הַתּוֹרָה, אֲזִי מִצְוָה עַל בֵּעַל הַבַּיִת 'וַיְהִי עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתךָ'.

בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים, כְּשֶׁהָאוֹרַח מִקְיִים אֶת הַדִּינִים שְׁלוֹ, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ מָה שֶׁאֲמָרוּ חוֹזְלֵי 'כֹּל מָה שֶׁבֵּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר לָךְ עֲשֵׂה', וּבִמְאֹמֵר זֶה נִכְלָל שֶׁהָאוֹרַח צָרִיךְ לְנַהֵג בְּמִנְהַג דְּרָךְ

אֶת הָאוֹרַח בְּרֹאשׁ הַשּׁוֹלְחָן, וְשֶׁהוּא יִנְהִיג אֶת הַסְּעוּדָה, וְאֲדַרְבֵּא, בְּשׁוֹלְחָן עֵרוֹךְ מִפּוֹרֵשׁ מִהוּ סֹדֵר הַנְּהַגַת הָאוֹרַחִים.

אִם כֵּן מִהוּ בִּיאוֹר הָעֲנִיִּין שֶׁל 'וַיְהִי עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתךָ'.

בִּיאוֹר הַדְּבָר כֶּךָ הוּא: חוֹזְלֵי מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ, שִׁישׁ הַלְכוֹת שֶׁהֵם הַנְּהַגוֹת הִבְעֵל הַבַּיִת, הַלְכוֹת שֶׁהַשִּׁי"ת הָעֵמִיד וְכֹתְבָם בְּתוֹרָה בְּאִיזוּה אוֹפֵן יִנְהֵג הִבְעֵל הַבַּיִת עִם הָאוֹרַחִים, בְּאוֹפֵן שֶׁל 'וַיְהִי עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתךָ'. אֲבָל מִצַּד שֵׁנִי יֵשׁ בְּתוֹרָה הַנְּהַגוֹת וְהַלְכוֹת לְגַבֵּי הָאוֹרַח, וְכֹאשֶׁר הָאוֹרַח מִתְּנַהֵג כְּדִינֵי הָאוֹרַח, אֲזִי יִתְּכֵן שִׁיְהִיָּה 'וַיְהִי עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתךָ'.

כִּי כֹּאשֶׁר הָאוֹרַח נוֹהֵג בְּמִנְהַג דְּרָךְ אֶרֶץ, וְיוֹדֵעַ אֶת הַכֹּלֵל שֶׁל 'כֹּל מָה שֶׁאוֹמֵר לָךְ בֵּעַל הַבַּיִת עֲשֵׂה', כְּשֶׁאוֹרַח נוֹהֵג כֵּן בְּדִינֵי הָאוֹרַח, אֲזִי יֵשׁ עַל בֵּעַל הַבַּיִת הַהֲנַהֲגָה שֶׁל 'וַיְהִי עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתךָ'. אֲבָל אִם הָאוֹרַח הוּא זֶה שְׁדוֹרֵשׁ 'וַיְהִי עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתךָ', וְהִבְעֵל הַבַּיִת אוֹמֵר כֹּל מָה שֶׁאוֹמֵר לָךְ בֵּעַל הַבַּיִת עֲשֵׂה, אֲזִי הַמְּצַב אֵינּוּ כְּהוֹגֵן.

יכול הבעל הבית לומר לו שיפתח בעצמו את הפרידזידר ושיקח לאכול מכל טוב, והוא גם יכול לומר לו שילך בעצמו לחנות ושיקנה בחנות על חשבון בעל הבית, וגם אם אין הבעל הבית חסיד שבחסידיים יתכן שיאמר לו כך, מאחר שהוא רואה שהאורח הוא איש נאמן.

במה דברים אמורים, כשיש לו עסק עם אורח שהוא מקיים הלכות אורח. שכאשר האורח מקיים הלכות אורח, הרי הוא נותן את האפשרות והדרך לבעל הבית שיקיים מצוות בעל הבית. אבל כשהאורח מתנהג כבעל הבית, ממילא לא יוכל בעל הבית להתנהג עמו כהלכות בעל הבית. ובאופן זה אין חז"ל מצווים עליו לנהוג באופן זה, שהרי חז"ל אמרו (ברכות לג.), שכל מי שאין בו דיעה אסור לרחם עליו. ובאופן זה לא אמרו ויהיו עניינים בני ביתך, שענין זה נאמר רק באופן שהעניינים נוהגים בביתו של בעל הבית כמו שצריך והגון להתנהג בביתו.

כך הוא בכל המצוות שבין אדם לחבירו, ובכל מצות גמילות חסדים. וכמו שאנו מוצאים בפירוש, שהנה בתורה יש מצות

ארץ לפני בעל הבית, ולכן כל מה שבעל הבית אומר לו יעשה כרצונו, שמאחר שהוא אורחו, עליו להיות כפוף לבעל הבית, וכאשר האורח יכבד את הבעל הבית ויהיה כפוף אליו ויבקש להשביע את רצונו, אז מצווה התורה על בעל הבית ויהיו עניינים בני ביתך, שבאופן זה יוכל בעל הבית לתת לאורח רשות להסתובב בביתו כבעל הבית.

כיצד יש לנהוג בזה הלכה למעשה, הנה כשאחד יש לו אורח תלמיד חכם אמיתי, והוא בא לשהות אצלו כאורח למשך שבוע שלם, אומר הבעל הבית לאורחו בתשואות חן, כל מה שאתה צריך לקחת מהפרידזידר, אבקש ממך שתיגש בעצמך לקחת מה שאתה צריך משם, לפי שהבעל הבית רואה מיהו האורח, שהוא לא ינצלו, ולכן כדאי שאכן האורח יגש בעצמו לפרידזידר, כי הוא לא ינצל את הדבר באופן שאינו כראוי. לפי שהאורח יודע מה לעשות ומה לא, אימתי לעשות כל דבר ואימתי לא.

שכאשר האורח מתייחס לבעל הבית כמו שיש לאורח להתייחס לבעל הבית, אזי

לדבר דברי בטלה ולעשן סיגריות, או שהם מוציאים את הניוזפייפער [=עיתון], ואת הישיבה בחור' יכבדו במצות עזוב תעזוב, ואם לא יקיים מצוה זו הוא תורה שלא על מנת לעשות ואין שום ערך ושוויות לתורתו. תמיד במצבים אלו נעשים הפועלים תלמידי חכמים יודעי דת ודין.

אבל האמת הוא שמצות עזוב תעזוב שייך רק כשהפועל או בעל הבית עובד באופן הראוי, אז יש מצוה להקל מעליו עבודתו, אבל מי שמתמש עם התורה לאכזריות, הרי זה סם המות למשמאילים בה, שהוא משתמש עם התורה לעניני רשעות ואכזריות, שהוא משתמש עם המצוה שבתורה כדי להתעמר בישיבה בחור, וחלילה לומר שזה היה כוונתו של נותן התורה במצוה זו, שהרי הוא משתמש עם התורה לרשעות.

למה הדבר דומה, לרשע שאוהב להכות אחרים, שיש לו חמדה לראות איך שהשני מתייסר. ויותר מזה גדלה רשעותו, שיש לו הנאה כשהוא זה המכה את השני. מה הוא עושה, הרי הוא עובר ברחוב ומוכר בשר

פריקה וטעינה, ובפירוש אמרו בגמרא (ב"מ לב.), שמצוה זו נוהגת רק כשבעל הבית טוען ופורק עמו, אז יש מצות עזוב תעזוב, אבל אם הלך וישב לו ואמר הואיל ועליך מצוה אם רצונך לפרוק פרוק, פטור, שנאמר 'עמו'.

הגע בעצמך, בעל חנות שיושב בחנותו ובא אליו טראק עם הרבה סחורה, ועומדים שם כמה יהודים והם מורידים את הסחורה מהטראק תמורת חמשה עשר דאלער לשעה. ואז עוברים כמה בחורי ישיבה, ואז פונים העובדים לבחורים ואומרים להם, הנה יש מצות עזוב תעזוב, והם יעמדו בצד וידברו ביניהם ויעשו ליצנות, ויקבלו חמשה עשר דאלער לשעה, והם יכבדו את הבחורי ישיבה במצות עזוב תעזוב.

ואם הבחור יטען שהוא ממחר ללמוד תורה, יטענו לעומתו שתורה שאין מקיימים אותה אין בה חשיבות, והוא לומד תורה שלא על מנת לעשות, שהרי בתורה נאמר עזוב תעזוב, והוא מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, שאין אחר שיקיים עמו מצוה זו, ורק הבחור יכול לקיים מצוה זו. ולכן העובדים נעמדים

במלקות, לתכלית שהוא יוכל להכותם. ונמצא שהוא משתמש עם התורה כדי להכות את השני. והוא טוען שהוא דין תורה שהאוכל נבילה הרי הוא לוקה. ולפי שיש לו תאוה להכות יהודים, הרי הוא עושה פעולות שאחרים יתחייבו במלקות, כדי שיוכל לקיים מצות מלקות, וזהו דוגמא לאיך התורה היא סם המות למשמאילים בה.

מצות התורה של גמילות חסדים, של עזוב תעזוב או הכנסת אורחים ניתנה באופן של 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום', התורה היא 'תורת ה' תמימה', שיש בה שלימות וטוב, כל המצוות בין אדם לחבירו הוא בנין שלם של חסד, וכל נתיבותיה שלום. אבל כשאחד משתמש עם מצוות התורה כדי שישמשו אותו, הרי הוא משבר את התורה, כי הוא משתמש עם טוב התורה, עם הנהגת התורה שהיא 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום' שלא כפי דרכי התורה, ובוזה הוא מסלף את כוונת התורה, וזה חטא גדול, שהרי הוא מזייף את התורה, והרי הוא שולח יד בתורה.

נבילה בזול, שהרי בשר כשר עולה סכום גדול, והוא מוכר בשר נבילה במחיר זול, ובוזה הוא מאכיל נבילות לבני ישראל.

עובר שם אחד שאינו עומד בנסיון, והוא קונה את בשר הנבילה בזול, וכאשר הוא עומד להכניס את בשר הנבילה לתוך פיו הרי הוא אומר לו בחצי פה, 'ער זאגט איהם פון אונטער די נאז', דע לך שהוא בשר נבילה ואם תאכל מבשר זה תלקה מלקות. והשני שומע הדבר בחצי אוזן, ואין הוא נמנע מלאכול.

למחרת יבא המוכר לבית דין ויעיד על הקונה שראה אותו אוכל נבילה במזיד, והוא מעיד שהתרה בו שלא יאכל נבילה, והבית דין אין להם ברירה כי אם לחייב את האוכל במלקות, וכאשר יוצא פסק הדין מבית דין, מיד נענה המעיד ואומר, אני מסכים להיות השליח בית דין - -

כן הוא מעשה הפועלים. הם משתמשים עם מצות עזוב תעזוב שבתורה לעניני רשעות, שהרי יש בתורה דין מלקות, ומה עושה אכזרי זה, הוא ממציא לבני ישראל בשר נבלות כי שיתחייבו

דבר זה בא על ידי הנהגה שהיא הפוכה מתורת ה' תמימה, ובאופן זה האורח הוא זה שעובר על דברי תורה, והוא עובר על מצות הכנסת אורחים. שכן מצות הכנסת אורחים נוגעת הן לבעל הבית שהוא מכניס את האורח, והן לאורח, שיתנהג באופן הראוי, אבל כשאין הנהגתו באופן הראוי, האורח הוא זה שמשבר מצות הכנסת אורחים, והרי הוא נכנס לגדר של כל מי שאין לו דיעה אסור לרחם עליו.

נביא עוד דוגמא, אחד שדר בבית בשכירות אצל בעל הבית. והנה יש בעלי בתים שמחממים את הבתים שלהם עם יותר חימום ויש בעלי בתים שאינם נותן כל כך אפשרויות לחמם את הבית.

והנה יש לך אחד שדר בבית אצל בעל הבית שמנהגו שלא לחמם את הבית שהוא משכיר, וכשבאים ימי החורף קר ביותר בדירה והשוכר קופא מקור. ואז ניגש היהודי לשכינו שבעל הבית שלו מחמם את הבית ומשלם על כך, והוא מבקש ממנו שיכניסו מעט לביתו לפי שקר לו עד מאוד ואין לו דרך לחמם את ביתו, והוא מבקש ממנו שיכניס

כל המצוות ניתנו באופן של 'תורת ה' תמימה', מתוך תמימות ושלימות, אבל אם בקיום המצוה נכנס ערמימות ורשעות, לנצל את השני על ידי מצות התורה, אין זה כוונת התורה.

כשאורח מתיישב בביתו של השני, והוא יושב שם במשך כל היום, ואין בעל הבית יודע מה לעשות עמו, לזרוק אותו לרחובה על עיר אינו יכול. הבעל הבית הוא אובד עצות, האורח מענה את בעל הבית, 'ער צודרייט איהם', שאין הוא נותן לו מנוחה.

בעל הבית אינו יודע מה לעשות, מצד אחד אין הוא יכול לסבול את מעללי האורח, שהוא יושב לו בין רגליו כל היום וכל הלילה, שכאשר צריכים לדבר בטעלפאן דבר פרטי הרי הוא נשאר לשבת שם, והוא מסתובב בביתו של השני באופן שנעשה ספק מיהו בעל הבית. ומצד שני אין זה עולה על דעת בעל הבית לזרוק את האורח מביתו, שלא חשב מעולם שהוא יצטרך לומר ליהודי עני שיצא מביתו ולא ימשיך לשבת אצלו. אבל למעשה אין הוא יכול לסבול את מעשה האורח.

התנור, אם יוכל לתת לו חמש עשרה דאלער.

אם יעשה כן, הרי זיכה את השכן במצות צדקה וגמילות חסדים, וזכות גדולה היא ליהודי השכן להשתתף בהצלת משפחה בישראל מהקור הגדול, על ידי שיתן חלק מהסכום. ובוודאי שיהיו עוד אנשים שישתתפו במצוה גדולה זו. אבל כשהוא מבקש מהשני שיתיישב בביתו, הוא מעשה סדום ועמורה.

גם אם היה מבקש מבעל הבית אחד שיתן לו את כל הסכום של קניית התנור, שיתן לו כל השלושים דאלער, גם זו אינה הנהגה ראויה, לבקש מאחד שיתן לו את כל הסכום. עליו לבקש מעוד כמה יהודים שישתתפו בהוצאות התנור, לבקש מכל אחד עשרה דאלער.

אבל אין זה ראוי לדחוק את השני לבקש ממנו את כל ההוצאות, שהרי יהודי זה אינו יודע מה לענות לו, לפי שהוא דר בבית גדול שיש בו ששה חדרים, וב"ה שכל החדרים מחוממים, והוא בעל הבית של ביתו, ואז בא אליו אחד ובוכה לפניו על הקור הגדול, והוא מבקש ממנו ממון

אותו עם ב"ב ובניו, שישבו אצלו ימים אחדים. והוא אומר לו, הנה את המאכלים אביא בעצמי, אבל אני אגור בתקופה זו בביתכם, שיבשל אצלו ויחזיק את מאכליו בפרידוידר שלו וישבו על הכסאות שלו, והוא מוסיף לומר שידע שזה לא יעלה לו מאומה, לפי שלא יקח ממנו מאומה..

על בעל הבית כזה שהציעו לו הצעה זו מעורר חמלה. הוא אינו יודע מה לעשות, שמצד אחד הוא חושב, שאם לא יעשה כן, הרי הוא נוהג כמנהג סדום, שהוא יושב לו בביתו, ובחוץ יושב יהודי שקופא מקור. אבל מצד שני אם ישמע לו, יגרום הדבר למהפיכה בתוך ביתו, ומה צריך בעל הבית זה לעשות.

אבל האמת הוא שזה שבא להציע הצעה זו, הרי הוא נוהג כמנהג סדום ועמורה. ומה יוכל המציע לעשות, עליו לקנות תנור מעלעקטרי, ובזה יחמם את ביתו, ואם אין לו כסף לקנות את התנור, אז ילך ליהודי זה שהוא ביקש ממנו להתאזרח בדירתו, ויאמר לו שהקור הוא גדול ואין לו ממון כדי לקנות תנור מעלעקטרי שמחירו הוא שלושים דאלער, ויבקש ממנו השתתפות בקניית

ולעקם את דרכי התורה, אזי אין הנותן מחוייב להשתתף בדרכיו העקומות.

עוד דוגמא לזה. תלמיד היושב בפני רבו, הרי רבו מחוייב להסביר לו את הדברים עד שיבין. אבל כשהתלמיד אומר לרבו - ולא באופן של דיבור מפורש, אלא שכך משמע ממעשיו, שבעשרת הפעמים הראשונות שהרב יבאר את הדברים, הרי שהוא יסיח את דעתו בכמה מיני דרכים, ולפי שרבו צריך לבאר לו הדברים, ממילא יבאר לו רבו הדבר בפעם הי"א.

האם אכן הרב מחוייב ללמד את תלמידו באופן זה? מצד אחד הרב מחוייב ללמוד עם התלמיד, וכאשר לאחר עשרה פעמים אין התלמיד מבין הדברים, על הרב ללמדו בפעם הי"א, אבל מצד שני בעשרת הפעמים הראשונות כשהרב ביאר את הדברים היה התלמיד עסוק בשיחה בטילה ובשאר ענינים ולא רצה לשמוע את הדברים, ואם כן האם עדיין החובה מוטלת על הרב או לא.

גם בנידון זה יש לנו להשתמש עם הכלל שאמרו 'כל מי

כדי לקנות תנור, כשכל הסכום הוא רק שלושים דאלער, במצב זה מרגיש בעל הבית שאינו יכול לטרב לבקשה זו, כי ברוך ה' שביתו מחומם והוא מצליח בכל דרכיו, הכיצד יוכל לטרב ליהודי שמבקש ממנו כסף עבור התנור.

אבל אין זה דבר פשוט, כי מה טעם הרי הוא פונה רק לאחד, עליו לפנות לעוד שני אנשים, ויבקש מכל אחד עשרה דאלער, ואף שדבר זה בא לו בקושי יותר גדול, אבל שמא הרי הוא מחוייב לנהוג כן, ולא יזרוק עצמו על השני.

מי שזורק את הוצאתו על השני שלא ביושר, זה נכנס בכלל כל מי שאין לו דיעה אסור לרחם עליו. מי שמשתמש עם התורה כדי שאחרים יעשו דברים בשבילו, הרי זה דבר נורא. ורק במקום שזה הכרח, והוא צריך לפנות לבריות, הוא יכול לזכות אחרים במצות צדקה וגמילות חסדים, והוא מהמצוות הגדולות שעליהם העולם עומד. במה דברים אמורים, כשהמקבל נוהג בדינים שמוטלים עליו, ואז נמצא על ידי שניהם שהתורה היא 'דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום', אבל אם המקבל בא לסלף

פרוטה, צעק הנגנב על הדבר יותר מדאי. ועכשיו יש ספק מי הוא זה שגורם יותר את המבול, אם הגנב או זה שצועק.

כי לפעמים יש אחד שקונה בחנות, והוא תופס שהמוכר גנבו או רימה אותו באיזה דבר, ואז הוא מתחיל לצעוק כנגד בעל החנות ומפרסם שאסור להיכנס לקנות אצלו. אכן אסור לו לבעל החנות לעשות כן והוא חייב להחזיר לו את מה שגנב, אבל וכי משום שוה פרוטה זה שגנבו יזיק את פרנסתו של השני? וכי על דבר קטן זה עושים רעש גדול כל כך, כי בוודאי שאסור לגנוב ואפילו שוה פרוטה, אבל מיהו זה הנגנב שמדמה שהוא רשאי לקפח פרנסתו של השני מפני שוה פרוטה זה.

מהיכן לוקחים כוח זה, רק על ידי שיש באדם מידות סדום ועמורה, וזה הכוונה בדברי המדרש כי מלאה הארץ חמס' גם מצד הנגזלים, על שצעקו יותר מדאי. התורה אסרה לגנוב, אבל גם בדרך שצועקים על חמס יש כללי התורה, וצריך הנגנב להתנהג בדרך התורה.

התורה ניתנה בשלימות, אבל מי שמשתמש עם

שאינו לו דיעה אסור לרחם עליו, שכל הדינים בין אדם לחבירו ניתנו באופן שהמקבל מתנהג על פי מה שהוא מחויב לקבל, אבל אם אין המקבל נוהג באופן הראוי, הרי הוא בכלל 'כל מי שאין לו דיעה אסור לרחם עליו'. באופן שאין המקבל נוהג באופן הראוי, לא דברה תורה כלל, כשאין לאדם הדיעה כיצד להתנהג, או שאינו רוצה להיות בעל דיעה, או שיש בו הבנה עקומה, הרי שהמקבל הוא מאנשי סדום ועמורה.

ענין זה מצאנו במדרש על הפסוק (בראשית ו, יג), כי מלאה הארץ חמס', ולשון זה משמע שכל העולם עסקו בגניבה, וזה צריך ביאור, שהרי גם אם יש כאלו שגונבים, לא יתכן שכולם עוסקים בגניבה. שהרי אם כל אחד עוסק בגניבה, ממילא אין ממי לגנוב. אלא הסדר הוא בדרך כלל שחלק גונבים, וחלק נגנבים. ואם כן מה הכוונה 'כי מלאה הארץ חמס', שהרי רק הגנבים הם הגונבים, ולא הנגנבים.

על זה אמרו במדרש שהיה טענה גם על הנגנבים על מה שצעקו יותר מדאי על ענין הגניבה. שכאשר גנבו ממנו שוה

נתיבות יושר - אבות פרק א - המושך משנה ה לט

חסידות, לצאת לרחוב ולראות אם יש אחד שצריכים לעזור לו.

אבל לעזור למי שיושב וצועק "עזוב תעזוב!", והוא הולך

לו לעשן ציגארעטל, ומצפה שהיהודי המקיים מצוות יעמול לבדו עם משאו, העוזר לו במצב זה אין בזה שום מידת חסידות, אלא הוא חסיד שוטה, שהוא משתמש עם חסידות לשטות.

דאף שכוונתו טובה היא, אבל הוא משתמש עם הדבר לשטות, ולמה הדבר דומה, למי שמשום מידת חסידות ימלא חבית נקובה במים, שהרי הוא משתמש עם כוחותיו עבור הבל הבלים.

מידת חסידות היינו שהמעשה הוא טוב, אלא שהוא

דבר שהתורה פטרנו ממנו, שלא חייבה אותו התורה עד כדי כך, אבל העשייה הוא מעשה טוב - זהו מידת חסידות. אבל מי שממלא חבית נקובה, אין בזה משום מידת חסידות. מי שעושה מעשה שאין בה תועלת מדין תורה - אין זו מדת חסידות.

התורה באופן שעל ידי כן דוחקים את השני לקיר ומכריחים אותו לעשות דברים בעל כרחו, באופן זה פטרה התורה את האדם מחיוב גמילות חסדים. וכאשר אין בעל השור מסייע לטעון את שורו, באופן זה אין מצות עזוב תעזוב עמו, אלא יש להשאירו לישוב עם משאו ולעמול על זה כל הלילה.

כי מי שאין הנהגתו כהנהגת אדם מן השורה, אין צריכים לסייע לו, מי שמשתמש עם התורה כדי לקבל דברים, אין צריכים לסייע לו, וגם אין בזה משום מידת חסידות, כי מידת חסידות הוא העשייה יותר מציווי התורה, אבל העשייה נגד התורה, בזה גם אין מידת חסידות.

ונבאר, על פי דין התורה כשהולכים בדרך

ופוגשים אחד ששורו כרע תחת משאו, יש מצות טעינה או מצות פריקה, אבל אין מצוה לצאת לרחוב ולחפש מי ששורו כרע תחת משאו. אמנם בזה יש מידת

זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו

היות שזכינו ב"ה והגליון השבועי מופץ בכמה ערים, יש הזדמנות למי שליבו חפץ לזכות את הרבים ולקחת חבל בהוצאות ההפצה של הגליון בעירו, ויבוא על שכרו.

אפשר לפנות למערכת חידו"ת של רבינו,
למספר טעלעפאן 9 EXT 1-718-854-2290.

בברכה והערכה
מערכת החידו"ת של רבינו